Napoleon Bonaparte och invasionen av Ryssland 1812

Bakgrund – Napoleon blir Europas härskare

Napoleon Bonaparte föddes år 1769 på ön Korsika. Han växte upp i en tid av stora förändringar. När den franska revolutionen bröt ut 1789 öppnades nya möjligheter för honom. Revolutionen hade störtat kungen och skapat kaos i Frankrike, men den gjorde också att begåvade människor kunde stiga i graderna – även om de inte kom från de rika adelssläkterna. Napoleon var en sådan person. Han utbildade sig till artilleriofficer och visade tidigt att han hade ovanlig skicklighet som strateg och ledare. Efter flera militära segrar i Italien och Egypten blev han allt mer populär. År 1799 tog han makten genom en statstrev och utropade sig till förste konsul. Fem år senare krönte han sig själv till kejsare av Frankrike – en handling som symboliserade både hans självförtroende och hans vilja att styra allt. Under de följande åren besegrade han nästan alla Europas stormakter. Han vann stora segrar över Österrike, Preussen och andra allianser som försökte stoppa honom. Vid mitten av 1810-talet styrde Napoleon nästan hela Europa, direkt eller indirekt. Bara Storbritannien och Ryssland stod emot hans makt.

Vägen mot katastrofen – invasionen av Ryssland

Trots att Napoleon och den ryske tsaren Alexander I en gång hade varit allierade, började deras förhållande försämras. Ryssland vägrade längre att följa Napoleons handelsblockad mot Storbritannien (den så kallade kontinentalblockaden). För Napoleon var det en utmaning mot hans makt. Han bestämde sig för att straffa Ryssland genom att invadera landet. I juni 1812 gick Napoleon över floden Niemen med den så kallade "stora armén" (La Grande Armée) – en enorm styrka på omkring 600 000 soldater från hela Europa. Det var den största armén världen dittills hade sett. Men redan från början mötte han ett stort problem: Rysslands enorma avstånd och bristen på förnödenheter. Ryssarna använde en taktik som kallades "den brända jordens taktik" – de brände byar, åkrar och förråd när de drog sig tillbaka. Det gjorde att Napoleons soldater inte kunde hitta mat eller skydd. Soldaterna svalt, led av sjukdomar och började tappa modet. Trots det fortsatte Napoleon framåt mot Moskva. Tsarens generaler, framför allt Mikhail Kutuzov, ville inte riskera ett avgörande slag förrän de hade tvingat fienden djupt in i landet.

Slaget vid Borodino – blodet och elden

Till slut möttes de två arméerna den 7 september 1812 vid byn Borodino, väster om Moskva. Det blev ett av de blodigaste slagen i Europas historia. Napoleon hade runt 130 000 man, medan ryssarna hade ungefär 120 000. Från tidig morgon till sen kväll rasade striderna. Kanonerna dånade oavbrutet, och röken låg tung över slagfältet. Tolstoj beskriver i Krig och fred hur rök, kaos och skräck blandades med hjältemod och förvirring – ingen visste riktigt vad som hände, bara att tusentals dog. Slaget slutade utan en tydlig segrare. Napoleon lyckades tvinga ryssarna att dra sig tillbaka, men hans armé var försvagad. Över 70 000 soldater hade dödats eller sårats på båda sidor. Napoleon själv sade efteråt: "Av alla mina slag var det mest fruktansvärda – men segern var utan frukt."

Marschen mot undergången

När Napoleon till slut nådde Moskva i september 1812 fann han staden övergiven och i brand. Ryssarna hade evakuerat befolkningen och tänt eld på sina egna hus. I stället för en seger möttes Napoleon av förstörelse och kyla. Han väntade förgäves på att tsaren skulle be om fred, men inget bud kom. Vintern närmade sig och situationen blev snabbt katastrofal. När den franska armén till slut tvingades retirera i oktober började en av historiens mest fruktansvärda reträtter. Soldaterna svalt, frös ihjäl och dog i tusental längs vägen. Av de över 600 000 som hade marscherat in i Ryssland kom bara omkring 100 000 tillbaka.

Fallet och arvet

Efter nederlaget i Ryssland började Napoleons välde falla samman. De europeiska stormakterna bildade en ny allians mot honom. År 1814 intogs Paris, och Napoleon tvingades abdikera. Han skickades i exil till ön Elba, men återvände ett år senare och tog makten igen under de så kallade "hundra dagarna". Efter nederlaget vid Waterloo 1815 blev han tillfångatagen och skickad till ön Sankta Helena, där han dog 1821. Trots sina nederlag lämnade Napoleon ett stort arv efter sig: moderna lagar, reformer i skolväsendet och ett nytt sätt att tänka på nation och stat.

Slutsats

Napoleon var en av historiens mest fascinerande och motsägelsefulla personer. Han var både en beundrad reformator och en brutal härskare som orsakade enormt lidande. Invasionen av Ryssland visade hans största svaghet – övermodet. Han trodde att han kunde besegra allt och alla, men naturens krafter och människans uthållighet visade sig starkare. Napoleons fall blev slutet på en epok, men hans idéer och inflytande lever kvar än i dag.

Tidslinje – Napoleons invasion av Ryssland 1812

Datum	Händelse
24 juni 1812	Napoleon korsar floden Neman och inleder invasionen.
7 september 1812	Slaget vid Borodino – ett blodigt slag utan avgörande segrare.
14 september 1812	Napoleon går in i Moskva, staden brinner.
24 oktober 1812	Slaget vid Maloyaroslavets.
26–29 november 1812	Slaget vid Berezina under reträtten.
December 1812	Endast en liten del av armén återvänder till Polen.

Källor

- Encyclopaedia Britannica: “French invasion of Russia” – britannica.com - Napoleon.org: *Napoleon in 1812: A Chronicle* – napoleon.org - Charles Minards karta över invasionen – ageofrevolution.org - Robert Wilson: *Narrative of Events During the Invasion of Russia …* (1860) – commons.wikimedia.org - Wikipedia: Slaget vid Berezina och Maloyaroslavets